

UJ

KÉP

Keren Hajjeszod für Mittel
Sächsische str.

LET

ZSIDO • POLITIKAI • NAPILAP

Az összeomlott hazugság

Képtelen anachronizmus, hogy ma, ezerkilencszázhuszonegy végén, háborúk és forradalmak szörnyű évei után, még mindig azon muljon országok és népmilliók sorsa, hogy egy-egy elcsapott király ambicionálja a régi állását. Abszurdum elgondolni, hogy esetleg újabb világegés keletkezhetett volna abból, hogy első vagy negyedik Károly visszafoglalja a magyar trónt és a budai várból be talál vonulni a bécsi Burgba is. Ez a szerencsétlen Habsburg-család, amely több emberéletbe került évszázados uralkodása alatt, mint amennyi perc volt ez évszázadokban, a közelmúltban már megindított egy ilyen megállíthatatlan átkos görgeteg. Ezerkilencszáztizennégy nyarán a monarchia akkori trónörököse miatt kapott hajba az elsggott Ausztria a kicsiny agresszív Szerbiával és ez a hajbakapás huszmillió ember pusztulását eredményezte. Ferenc Ferdinánd, aki komor, hallgatag és nyilván kivételesen értelmes és tartalmas tagja volt a degenerált dinasztának, egy ízben érdekes mondással jellemezte a vérrel és erőszakkal összepántolt monarchián az uralkodást. „A legnehezebb ékszer, amely valaha férfi fejét szorította: a monarchia koronája.” Bizony, súlyos ékszer volt, nemcsak a viselőjének szorította a fejét, de a népeknek is, akiket vérszavassal, méreggel és intrikával, merev munnérral és halott reglamakkal ez egy korona alá kényszerítettek. Végtelenül fájdalmas, hogy ennek a korhadó monarchiának háború utján kellett összeomlania, milliónyi ember és milliónyi család összeomlása árán, holott csak várni kellett volna egy két évig és a széthullás folyamata magától megkezdődött volna. Egyetlen ember nem akad, aki sajnálja. Kivéve persze a Habsburgokat, az ő politikusaikat és a szertartásos spanyol udvar tányérnyaló lakóit.

Nos, a dinasztia élére állt politikusaiknak és lakóinak, megkezdte a földalatti munkát, méreggel, török és intrikával, kimenett népvagyonok tallérjaival, restaurálni akarta a hullát, amely már reg loszlánná foszlott. Károly még mindig a régi frázist hangoztatja: a monarchia történelmi szükségszerűség. Minden jelentéktelen hír, amely az utódállamok apró-cseprő bajairól érkezik, elefánttá dagad a bolhából e kettősleneséjű pápaszemen át. Károly a nemzeti országok belső bajait, mert bajok ma mindenütt vannak, még a hatalmas Amerikában és Angliában is, maga felé itelte meg és félté a kettős is elérkezettnek látta az időt, hogy megfeszítse a monarchia lehetetlenül abszurd uralkodását. Mindakét izben súlyos kudarcot. Tegyük fel, hogy a kísérlet nem mond csőtörtőközt, de sikerül, mi történt volna. Hat hétnél tovább alig tartott volna Habsburgi Károly újabb királysága. De közben Európa szerte felborult volna a rend. A kisanant két-ségtelenül végrehajtotta volna a mozgósítást, bevonult volna Magyarországra, amelyre nézve ez a kaland a következmények végtelenjét jelentette volna. Ma a kisanant nem elég fúrge, Ausztriát is magával ránthatta volna a monarchista ház s a r akció jeladásnak vette volna ezt Bajorországtól és Németországtól is. Középeurópának a helyzetét a lehető legtüskésebb, csak nagy erőfeszítésekkel tudják a koalíciós középpárti kormányok országait irányítani, miközben a jobbszélsők és a balszélsők a fel-fordulást kísérik elő. Mindezt egy-egy ember miatt, aki ahelyett, hogy beletörődne a sorsába s valami rendes foglalkozás után látna, mindegyik népek fölé akar kerülni.

Noha Magyarországon az események még zajlanak, annyi kiderült, hogy a „királyhű” nép belefáradt a hűségbe s amikor önszántából kellett vérezni, nem sietett előbujni nemos zárkózottságából. Nyilvánvalóan így áll a helyzet a német néppel is, amely ugyanilyen elszánt buzgalommal várja szeretett Kaiserját. Sok hazugság omlott össze a habsburgi összeomlással: a reakció egy nagy illúzióval lett szegényebb. Az elhalványult glóriákat kár újra-

fényesíteni: nem megy. Nincs többé feltámasztás. Nem történelmi szükség a monarchia, nem történelmi jog a Habsburgok pragmatika sanctioja, amely jussként hagyta apáról-fiúra a tizenhét egymáshoz láncolt népen az uralkodást. A népek dolgozni akarnak és élni békében egymás mellett s aki a maga önző céljaiért egymás ellen tüzelné őket az átkozott lélekkel és átkozott kezekkel nyul a dolgokhoz: semmire fog sikerülni neki.

Károlyt Málta szigetére internálja az antant

Az exkirály Angliá foglya — Csehszlovákia mozgósít — Nincsen még elintézve a magyarországi probléma

— Az Új Kelet tudósítójától —

Habsburg Károly kalandja lezárult. Károly exkirály a magyar kormány foglya és a tatai kastélyban várja, hogy határozzanak sorsa fölött. Az antant-kormányok Károly kiadását és internálását követelik. Az az antantjegyzők, amely az új királykaland első óráiban érkezett Budapestre, pontosan összefoglalta a szövetségesek kívánságait. Ebben a jegyzékben, amely ultimátum jellegű volt, a nagyhatalmak követelték a magyar kormánytól, hogy azonnal fogassa el Károlyt, vegye őrizetbe és sürgősen távolítsa el Magyarországról területéről. A követelés első két pontját teljesítette már Bethlen kormánya: Károly fogoly és őrizetben van. A magyar kormány a nagyhatalmak további utasítását várja. A nagyhatalmak megbízásából valószínűleg

a budapesti angol követ fogja átvenni az elfogott királyt, az ő őrizete alatt marad mindaddig, míg a szövetségesek meg nem állapítják Károly tartózkodási helyét.

Az átadás Tatán fog megtörténni. A királyi párt nem viszik Budapestre, Tatán fog maradni addig, amíg továbbzállításukról a hatalmak nem gondoskodnak. Tatán őrzik egyelőre gróf. Andrássy Gyulát, Grätz Gusztávot és Rakovszky Istvánt is, akiket azonban a mai nap folyamán Budapestre visznek. Ezt a három politikust, akiknek az utolsó évtizedekben nagy szerepük volt Magyarországról történetében, Károly többi hiveivel együtt

lázadás címén rögtönítélő bíróság elé állítják.

A kormányt nem vezeti a bosszualás politikája, de minden bűnöst, tekintet nélkül politikai múltjára, állására, bíróság elé fog állítani, mert egyszerűen mindenkora meg akarja akadályozni az ország konszolidációja ellen irányuló akciókat.

A mai Magyarország vezető politikusai tehát józanabb belátásra jutottak. Meg tudják érteni annak a bonyodalomnak a jelentőségét, amelybe ez a kaland sodorhatta volna az országot. A nemzetgyűlés még nem ült össze és a közeli napokban össze se fog ülni, de a képviselők már valamennyien a fővárosban tartózkodnak. A keresztény nemzeti párt elfordult Andrássy Gyulától, a kisgazdapárt pedig a legélesebben foglalt állást ellene. Jellemző Berki Gyula kisgazdapárti képviselő, Nagyatádi Szabó István bizalmasának nyilatkozata. Berki Gyula többek között azt mondta, lehetetlen ebben a pillanatban nem gondolni Tiszára, akivel a sötétlélkü Andrássy évtizedeken át gyűlöletes harcokat folytatott. Annyi hasznót mindenesetre hozott a királypuccs, hogy

Andrássy a magyar közéletnek ez a legnagyobb méregkeverője végleg letűnt.

Méltó társa Rakovszky, aki az osztrák kamarilla tipikus képviselője.

Károly Svájcban nem így képzelte kalandja befejezését. Azt hitte, diadalai fog bevonulni a magyar fővárosba. A „Messagero” a Károlypuccs előzményeit írja meg és elmondja, hogy a királyt svájci kastélyában mindig sokan látogatták meg.

A király meggyőződése az volt, hogy a novemberi forradalmakat vissza lehet csinálni. Azt hangoztatta állandóan, hogy az osztrák-magyar monarchia nem tákolmány, hanem történelmi szükségszerűség. Számított a csehszlovák nemetek támogatására, akik visszakívánják a német hegemoniát. A 67 horvát képviselő közül 50 Károly híve. Magyarország feltétlenül monarchista és királyhű. A király még ma is számít arra, hogy a legközelebbi választásoknál

a legitimisták döntő győzelmet fognak aratni Horthyék minden mesterkedése ellenére

és majd eljön az idő, amikor nyíltan fog bevonulni magyar fővárosba.

A „Matin” megírja, hogy Károly vakmerő útjára a következő okok alapján vállalkozott: A jugoszláv-albán viszály, a beszarabiai álhírek és végül magnásainak unszólása. Károly azonban nem tudta, hogy utódállamok belső bajairól közölt hírek legnagyobb részét éppen a magyar legitimista sajtónak a fantáziájából származnak. A külföldi sajtóban, még a francia lapokban is a magyarországi eseményekkel kapcsolatban az a feltevés merült fel, hogy Károly visszatérését diplomáciailag jól előkészítették s az csak valamelyik antant hatalom, valószínűleg Franciaország beleegyezésével történt. A francia külügyminisztérium szükségesnek tartotta, hogy hivatalosan megcáfolja ezeket a lapjelentéseket és kijelentette, hogy

Franciaországnak semmi köze nincsen Károly puccskísérletéhez.

A francia sajtó kommentárral kíséri a magyarországi eseményekről érkező híreket. A „Journal des Debats” szerint a régi monarchiának restaurációja nyomban felélesztené a németek revansvágyát. A „Temps” szerint Károly vállalkozása veszélyezteteti a Magyarországgal szomszédos államok egzsisztenciáját. A lapok sürgetik, hogy a nagyhatalmak egyszerűen mindenkora intézzék el ezt a kérdést. A nagykövetek tanácsa ma délután újból tanácskozásra ült össze. A nagykövetek tanácsának e rendkívüli ülése elhatározta, hogy

Károlyt Málta szigetére internálják.

Lloyd George is nyilatkozott a magyarországi eseményekről és azt mondta, hogy nemcsak Károly, hanem a Habsburg-dinasztia bármelyik

más tagjának a trónralépését is meg fogják akadályozni.

A kisantant kormányai Károly elfogatásával korántsem látják befejezettnek ezt a problémát. A belgrádi lapok például kételkednek a kormánycsapatok és a karlisták közötti harcok komolyságában. Jugoszlávia egyelőre éber figyelemmel kíséri az eseményeket.

A prágai kormány elrendelte az általános mozgósítást,

amelyről a parancsot kedden reggel írta alá a köztársasági elnök. Bukarestben Jugoszlávia és Csehszlovákia meghatalmazott miniszterei állandóan a külügyminisztériumban tartózkodnak.

Andrássy, Rakovszky és Grätz Gusztáv a Markó-utcai fogházban

A királykaland utolsó hullámai is elflúknak. Károly bukása után a királyhű csapatok szétszóródtak. A kormány kiáltványt intézett a lázadókhöz, a kiáltvány öt pontban foglalja össze a követeléseit. A kormány megparancsolja, hogy a fegyveres felkelők nyomban tegyék le a fegyvert. Amnesztiát kap mindenki, aki engedelmeskedik, kivéve a felbujtókat és a lázadás vezetőit.

A király tanácsadót a magyar polgári bíróságok fogják felelősségre vonni.

A király lemond a magyar trónról, a kormány a király személyes biztonságáról a magyar területen való tartózkodás alatt gondoskodik. A magyar kormány most tanácskozik a nagyhatalmak képviselőivel a király ideiglenes és végleges tartózkodási helye felett.

Andrássy Gyulát, Rakovszky Istvánt és Grätz Gusztávot, akiket a király környezetében fogtak el, az éjszaka bevitték Budapestre és a Markó-utcai ügyészségi fogházban, az erre a célra berendezett helyiségben helyezték el.

Ezt a három legitimista politikust nem állítják statáriá is bíróság elé, polgári bíróság fog itélkezni felettük. A kormány ugyanis elfogadta a három letartóztatott politikus jogi védőinek érvelését, akik szerint Andrássy, Rakovszky és Grätz cselekményei nem vonhatók gyorsított eljárás alá.

Czirák József főispánt, aki a puccs-sérleltben szintén részt vett, hivatalától felfüggesztették és helyére Herz Géza alispánt nevezték ki. Gróf Sigray Antal Nyugatmagyarország volt kormánybiztosát, aki ellen a kormány körözést adott ki,

Szombathelyen elfogták és őrizetbe vették.

Beniczky Ödön, volt belügyminiszter önként jelentkezett a rendőrségen.

A nagykövetség konferenciája elismeréssel nyilatkozott a magyar kormány erélyes rendcsinálásáról. Utasította a budapesti antant-meghatalmazottakat, hogy a kormánnyal egyetértésben járjanak el.

A politikai pártokat teljesen felforgatták az események. A pártkörök zűzoltak. A kisgazdapártot felkereszte a harcban résztvevő egyetemi ifjuság küldöttsége. Nagyatádi Szabó István harci beszédet intézett hozzájuk.

— Olyan király nem kell, — mondotta, — aki a hatalmat tegyverrel akarja megszerezni. A lelkiismeretlen emberek bűneit meg fogjuk torolni.

A nemzeti kaszinó küldöttsége tisztelettel Horthy Miklós kormányzónál. Feliratot nyújtottak át, amelyben kijelentik, hogy

a legitimisták nem helyeslik a telelőtlenség vállalkozását.

A királykaland izgalmát meg maglátszik az egész politikai élet. A tegnapi tüntetések, amelyek sokmilliók kárt okoztak s amelyeknek az Atheneum és az Az Est estek áldozatul, nagy felháborodást keltettek a közvéleményben. Politikai körökben hangsúlyozzák, hogy

a királypuccs sikertelensége az ébredőkben újabb bátorságot öntött.

Tegnap délelőtt gróf Bánffy Miklós külügyminiszter hosszasan tárgyalt Bethlen minisz-

terrel, Take Jonescu és a meghatalmazott miniszterek között állandó tárgyalások folynak. A román kormány ugyanis Károly elfogatásával szintén nem látja végleg elintéztnek a kérdést. A kormány bizonyos követeléseket fog a magyar kormány elé terjeszteni, amelyekben garanciákat kér a magyarországi nyugalom biztosítására. A prágai sajtó egyhangulag követeli, hogy Károly kalandjával kapcsolatban **semmissétek meg a velencei konferencia határozatait.**

Burgenlandot Ausztriának kell adni. A magyarok különben a cseh határon, főleg a Kárpátok vidékén lövészárkokat ásnak.

terelőikkel, majd mindketten kihallgatásra mentek Horthy kormányzóhoz. A kisgazdapártban a legnagyobb felháborodással beszélnek a puccs résztvevőiről. Azt hangoztatják, hogy az egész vonalon le kell vonni a konzekvenciákat. A kisgazdapártban az a vélemény alakult ki, hogy

a kisgazdapárt és a keresztény párt mérsékelt elemiből egységes kormányzópartot alakítsanak.

Szükségesnek tartják a nemzetgyűlés összehívását, hogy a nép képviselői véleményüket nyilváníthassák az eseményekről és ezzel is demonstráljanak a világ közvéleménye előtt a Károly-kaland és annak résztvevői ellen.

Lord Curzon közölte az angol minisztertanáccsal, hogy a magyar kormánytól hivatalos értesítést kapott, amely szerint

a magyar kormány eleget tett a szövetséges nagyhatalmak kívánásainak

és megtette az intézkedéseket Károly Magyarországból való eltávolítására. Lloyd George az angol alsóházban nyilatkozott a magyarországi eseményekről:

— Meg kell állapítanunk, hogy a Habsburg-restauráció nemcsak az utóállamoknak, de Magyarországnak sem érdeke. A magyar nép nem látja be, hogy a saját vesztébe rohan és ha erre nem tanították volna meg a történelmi események, kénytelenek lettünk volna mi megantani. Ha a magyar nép úgy érzi, hogy boldogulását csak egy koronás fő tudja garantálni, úgy eljén legszentebb jogával és szabadon válasszon olyan uralkodót,

kinnek multjában azonban nincsenek olyan bűnök, mint a Habsburgokéban.

Benes miniszterelnök a külügyi bizottság ülésén bejelentette a minisztertanács elhatározását, amely előkészületeket tesz négy korosztály mozgósítására.

— Rajta vagyunk — mondotta, — ugy Csehszlovákia, mint a kisantant minden államának kormánya, hogy engesztelékeny szellemben likvidáljuk a magyar királykalandot, mert azt akarjuk, hogy a Habsburg-kérdés véglegesen elintéződjön.

A vasúti forgalom

Románia és Magyarország között nem szakadt meg.

Jugoszlávia a napokban megszünteti a rendkívüli intézkedéseket. A szabadkai vonat csütörtökön megérkezik. Ausztriával egyelőre nincs közvetlen összeköttetés.

— A zsidó segélyközpont a Romániába menekült ukrán zsidó hajléktalanokért. Párisból jelentik: A zsidó világszolgálat központ új végrehajtóbizottsága egy félmillió lelt küldött Beszarabiából azoknak az ukrán zsidóknak a felszólítására, akik a román kormány internálási rendeletei folytán igen súlyos helyzetbe jutottak. A végrehajtóbizottság ezenkívül egy delegátust akar küldeni Bukarestbe és Kisenevebe a segélyezés megszervezésére. Egyidejűleg sürgős felhívást intéztek a világ összes zsidó segélyegyleteire, hogy ezeket a szerencsétleneket, akik újból vándorbotot kénytelenek a kezükbe venni, felsejtsék.

Moldvai zsidók között

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

II.

A város

Cucuteni mögött már szép lassan a moldvai főváros mutatja magát. Búszkán emelkedik Jasi városa különböző dombokon, mindegyik az építészeti más-más tüneményét hordva magán. Az ósdi galatai rendház tornyos, komor várkapujával, magas, vastag, apró nyílásos kőfalával előre tolt óra a többi körömekeknek. A Curtea Domneasca tünik föl legimponálóbban, a csodás palota, amely a mult század eleje óta most már a negyedik formáját vette föl, mindig más-más célokat szolgálva. Mai stílusában a vajdahunyadi várra emlékeztet, de arányában a pesti parlamentre. Igazságszolgáltatási hivatalok hajlékál fog szolgálni, ha végleg elkészül. Előtte hatalmas lovasszobor, ha nem tévedek, a felan cel mare alakját domborítja. A város közepén búszkán, méltóságosan emelkedik oszlopos négy tornyával a katedrális. A bejárója oldalán leveles, csigás oszlopok glédában állva támasztják a nemes reneszánszművet, amely hatalmas arányai ellenére sem tudja elnyomni a jóval kisebb, de művészi tartalomban értékesebb templomokat, így Sf. Nicolai-Domnesc bizarr kis templomát a magasra emelt három sor vakablakkal, ahonnan arany háttérből néznek le a szentek. A várezerü torony nyugodt tagoltsága és a kis oltár a templom előtt, az építészeti izlés és festői tehetség virágai. De gyöngye minden téglába, kőbe vésott ihletnek és ötletnek, minden plasztikába, kőbe szökkenet alkotó-késztségnek a „Biserica Trei Erari”, amely a mór művészet pazar stílusú kedvét ragyogtatja, páratlan pompában. És elhagyott telkek szomszédságából kiemelkedik a Nemzeti Színház, valahol messze az egyetem épülete és mindenféle régi és új szobrok, paloták, villák, terek, sikátorok.

A villamos csöngetése is idehallatszik, kocsisok lármája; a vonat befut az állomásra és megyek a dombháton föl a városba, amelyet bánatos őszi napfény melegít.

Zsidócskák

A főtéren — Piata Unirei — a meglepően monumentális és szép Carol-szobor tövében elegáns hintók kettős oszlopa. Pompás teliverek, báronyköpenyes, tiszta kocsisok ezüst övvel, a lovak nyaka fölött ezüsttel, rézfigurákkal berakott oroszos rudtartók, néhány finom alkalmasoságon fehér szalagcsokrok, a lovak szemellenzője mellett is, ezek lakodalmasokat vihetnek. A szobor oldalán hatalmas palota. A Traján-szálló, amelynek bejáratához és kávéházhoz széles és emeletnyi lépcsősor vezet. A kávéház Jasi börzeje és a galopinek már várják a vonaton érkezőket. Jól megmustrálják felülről őket; engem is tűz alá fogtak.

— Kaufen Sie polnische Valuta? — sugja az egyik a filembe.

Megköszöntem az ajánlatot. Nem lengyel valutára van szükségem, szólám, hanem egy jó szállodai szobára, azt ajánlhatna megfelelő provízió ellenében.

— Menjen a portáshoz — szólt maliciával — azt hiszem, szerencséje lesz. Olyan mint nekem magánál.

Igaza volt. Rendes hotelben megszállni szinte teljességgel lehetetlen Jasiban. De lehet szállást kapni azokban a kis zsidó hotelekben, ahova az embert a végső szükség elszántasága viszi.

Igy jutottam el a „Hotel Englez” című előkelő helyre, ahol egy bicegő testvér fogadott. Kinyitotta a szobámat, de vállon markolt, ne menjek be — figyelmeztetett — menjen ki előbb a „levegő”. Vártam amíg kiment a levegő, de a bűz azért ott maradt és szenny vigyorgott az ágyról és a mosdóról és a falakról.

— Ech heiss Jankl — mutatkozott be — wenn Ihr wallt, kenn ech ach brengen a' Gesellschafterin.

— Elsőrendűbb szükségleteim vannak — feleltem — mindenekelőtt hozzon vizet, huzza át tiszta ágyneművel az ágyat és hogy állunk poloska dolgában?

Fölhuzta a vállát.

— Az utasok mindig panaszkodnak a poloskák miatt, pedig ők hozzák, ők viszik. Export und Import.

— Szóval vannak.

— Nu ná, nincsenek. Majd szégyellik magukat! Bzzel az ember rendbe jön a lakáskérdéssel és munkához láthat.

Mojse Mathes

Érdekel, találko-e zsidó nemzeti életet a városban. Az első zsidó, akit megszólítottam és a második is nagy tisztelettel említett egy nevet, Mojse Mathes nevet, aki évüzedekkel ezelőtt megrendítette nemcsak itt, hanem az egész országban a

zsidó nemzeti ügyet, aki elsőnek követelte a palesztinai földvásárlást, aki elsőnek dolgozott zsidó földért, és zsidó regenerációjáért.

A Strada Barboion levő kis házában találtam Moise Mathest, aki mintha Michelangelo Mózes szobrához állott volna modell. A hófchér ember szavait itt adom:

— Ugy negyvenkét-negyvenhárom évvel ezelőtt megjelent nálam egy ember, Lazar Rokeach nevű héber író, akit szabad gondolkodása miatt kizavartak Palesztinából. Elpanaszolta baját és hosszasan beszélt arról, hogyan lehetne Erec Jiszraelben az akkori koldus zsidóság helyett dolgozó, gerinces, öntudatos zsidóságot nevelni. A kérdést legegyszerűbben azzal vélte megoldani, hogy a világgal zsidóságtól kegyes adományként küldött „Major baal Nesz“ féle pénzt ne adják többé oda a Palesztinában létlenségben élő öreg zsidóknak, hanem fordítsák ezeket a pénzeket földvásárlásra, a földekre pedig telepítsenek olyan zsidókat, akik tudnak és akarnak dolgozni.

— Ez ellen hevesen tiltakoztam. Öreg, tehetetlen, a talmudnak élő emberek szájából kivenni a falatot,

olyan hünnök tartottam, mint meg nem ragadni minden alkalmat arra, hogy Erec Jiszraelben a föld a miénk legyen. Rokeacht nem utasítottam el, hanem ajánlottam neki, dolgozzon itt a földvásárlás érdekében, én és néhány barátom örömmel támogatjuk. A palesztinai író dolgozni kezdett és 1878-ban megalakult itt Jasiban a „Dorsche Cion“ egyesület és megindult a „Jüdische Zeitung“ című hetilap, amely a földvásárlást propagálta. Hónapok múlva más főkegyesületek nyiták az országban és 1880-ban az egyesületek képviselői kongresszusra gyűltek Focsaniba, ahol hallatlan lelkesedés közepette foglalták állást a kolonizáció mellett, központi bizottságot választottak és 155 000 frankot gyűjtöttek gyarmatosítási célokra. Bizottságot küldtünk Palesztinába, amely megbízásunkból megvette Samarin falu körül elterülő földeket 50 000 frankért. Nyolcvan romániai zsidó családot helyeztünk itt el.

Mathes itt szünetet tartott, kinyitotta fiókját és sárguló papirokat és nyomtatványokat vett elő, amelyekből az első gyarmatosítási ügy fejleményei derülnek ki.

Szabó Imre.

magyarság nem a demokrácia irányban orientálódik, amiért viszont a vezetőiség a hibás.

Az előszobában már gyülekeztek az erdélyi prefektusok, a miniszterek együttesen fogadták őket s a déli órákban megkezdődtek a tanácskozások.

Utazás a balatoni expresszen a felkelők között

— Az Uj Kelet bécsi munkatársától —

Bécsi munkatársunk alábbi tudósítását az utóbbi napok postai zavarai miatt kissé megkéské kaptuk. A cikk érdekessége azonban még mindig nem veszítette el aktualitását.

Bécs, október. A vonat tempója észrevétlenül óvatossá és lopakodóvá válik. Az éjszakában alusznak körül a fűzesek és a szunyadó dunántúli falvakból csak kutyaugatás hallatszik hébe-hóba. A pullmanok kerekeit horzsoló fékező szorítja össze. A mozdony lassu lihegő lélegzése szivdobogó ijedségnek tűnik a félalomban rengő utazók előtt. A határ felé járunk. Hirtelen vákító magnéziumfény szűrődik baloldalt az ablakokon át. Lassan jár a sugár a vonat oldala mentén. Többen felugrának a kupékban. Reflektor!... reflektor!...

A lassan sikló Balaton-expresszt félelmes fényező világitja be. Remegő világossága valahonnan oldalról jön, a katonailag megszállott halmok és erdőszélek felől. Kétszer-háromszor végigfut a kocsi hosszában és szinte érezni, hogy látszólag vizsgálják utját valamely távoli fedezék mögöl.

A vonat fölött a levegőben szapora sziszegés. Közvetlen utána gyors dördülések érkeznek. Gépfegyver lö a levegőbe. A halmok mögöl egy vörös rakéta furódik az éjszakába.

— Allj!

Az expressz hosszukás lomha koporsói összeülődnek és megállnak. A folyosókon szorongva várakoznak az emberek. Nem tudják, mi fog történni. A prairiek vasuti rablójától vácognak a fantáziásabbak. A pénzesebb kővérek tárcájukat tapogatják. Mintegy mérlegelve: „hová kéne elrejtetni.“ Ó: hosszú perc telik el. A töltés mentén a nyírfák részvétlenül suhognak a fekete szélben. A baloldali országúton két tízes autószerem tűnik fel, egyre nagyobbodik, a fénykévek selyme befogja az utat. Nehány perc és itt vannak. Vagy tizenkét rohamisasok altiszt és egy hadnagy. A vonat hosszában kiabálnak.

— Mindenki a kocsihoz maradj!

Minden vagonra jut belőlük három. Sorra járják a fülkéket és kikérdezik az utasokat.

— Hova megy? Mit visz magával?

A hátizsákba vándorolnak a sonkák és szalonnák. Az otthonalók gonddal süttött kenyereit vig elégtétellel ropogatják az altiszt markok. Némelyiknél sokalják a pénzt is.

— Ennyit nem lehet kivinni, kérem. Elég lesz magának ezer korona is. Nem kell féltetni a zsidót, lesz annak pénze mindig.

Az automobil roszakadásig telik „az el-kobzott“ holmikkal.

Az utasok dermedten ülnek fülkékben. A vonat lassan indul. Az emberek megkönnyebülten vizsgálják a szembenülő arcát. Vajjon mit szól hozzá? — kérdik magukban. Senkisémet meri megkezdni a beszédet. Még talán jöhet [valami. Egy félórás iram után csakugyan ismét óvatossá válik a vonat. Puska-lövések. A sinek között egy vörös lámpa himbálózik. Megint meg kell állni.

Most fegyveres civilek jönnek a kocsihoz. Az „A“ zónában vagyunk, a nyugatmagyarországi felkelők területén. A kocsi átkutatása előlrol kezdődik. Elszedik azt is, amit az első vizsgálók elnézése vagy felületessége meghagyott volna.

Egy fiatal ember az utolsó vagonban felismert valakit a felkelők közül:

— Szervusz, Berci, hát te mit csinálsz itt?

— Mit tudom én, — felel a diákképi megszólított, — felelőtlen éjtem vagyok. Szervusz.

— Szervusz.

A vonat ismét megindul.

Goga és Groza miniszterek Kolozsváron

Beszélgetés a felekezeti iskolákról, az erdélyi képzőművészekről, a színházakról, a magyar tisztviselőkről és Jósika báróról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ma reggel Kolozsvárra érkezett Goga Octavian művészeti miniszter és dr. Groza Peter erdélyi miniszter, hogy régi programjukhoz híven az Erdélyben legutóbb felmerült kérdéseket megvizsgálják, az érdekeltékekkel való közvetlen érintkezés útján alaposan megismerjék az itteni problémákat és a kormányban irányt adjanak a különböző kérdések lehelyesebb megoldására. A két miniszter délelőtt felkereste dr. Mihali Tivadar minisztert, az egységesítő bizottság elnökét, akinek a hivatali helyiségében intézik az ügyeket. Itt fogadták az Uj Kelet munkatársát is. A beszélgetés során először a felekezeti iskolákról volt szó.

A felekezeti iskolák

— Elsősorban a görögkeleti egyház iskoláinak ügyét kell rendezni — mondta Goga miniszter — és csak azután kerülhet sor a többi felekezeti iskoláigyre. A görögkeleti egyház iskolakérdésében nemrégben anket volt Szebenben, de végleges határozatokról még nem lehet beszélni. Egyelőre az a helyzet, hogy minden felekezet tarthat fenn iskolákat, az állami támogatás módjairól azonban csak később lesz szó, az egész kérdéskomplexum végleges rendezésénél.

As erdélyi művészek rendessenek Bukarestben kiállítását

A kolozsvári, majd általában az erdélyi művészek helyzetéről beszélgettünk azután, a kiállítások rendezésének nehézségeiről, ami súlyos kihatással van a művészek anyagi helyzetére és így magára a művészetre is.

— Ezen könnyen lehet segíteni, — jegyezte meg Goga miniszter — ha itt nincs vendéközönség. Bukarestbe kell vinni a kiállítását és ott bizonyosan el lehet adni a szépet és művészi. Aljanak össze a művészek, foglalják memorandumba összes kívánságaikat, ismer-tesék a helyzetüket, küldjék el a memorandumot és gondom lesz rá, hogy segítünk. Ebben a kérdésben különben tárgyalni fogok Isaac Emillel és jó volna, ha a nagybányaiak közül esetleg Thormával megbeszélhetném a részleteket. Thormát különben tiszteltem és igen nagyra becsülöm.

A magyar tisztviselők reakciója

— A miniszter urak utazásának mi a közvetlen célja és mi a programjuk? — kérdeztük.

— Groza miniszter ural azért jöttünk Kolozsvárra, hogy összeköttetésbe lépünk a prefektusokkal és közvetlen tapasztalatokat szerezzünk a helyi kérdésekről. Azután elmegyünk Marosvásárhelyre, a Székelyföldre, ahonnan valószínűleg ismét visszajövünk Kolozsvárra. Remélem, erdélyi utazásunknak, amelyet körülbelül két hétre tervezünk, sok jó eredménye lesz.

— Most akarjuk végérvényesen elintézni — tüsté hozzá Groza miniszter — a magyar

tisztviselők ügyét is. Az egységesítő bizottság részéről Mihali miniszter ur is aktuálissá tette a kérdést s itt van Averescu kormányelnök ur rendelkezése is, amit alapul vesztünk az intézkedéseknél. Akik esküt tettek, az esküvétel napjától számolva megkapják fizetésüket és fokozatosan elhelyezik őket az állásokban. Ezzel nyugvópontra jut a magyar tisztviselők dolga, mégpedig rájuk nézve a legörvendetesebb és legkielégítőbb módon. Nem hiszem, hogy az állások betöltésénél nehézségek merülhetnek fel.

As erdélyi színházak helyzete

Azután a színházakról nyilatkozott Goga miniszter:

— Legutóbb Csehszlovákiában jártam és ott azt tapasztaltam, hogy mindenütt megszüntették a magyar színházak működését. Ugyanez a helyzet Jugoszláviában is. Ezzel szemben Erdélyben semmi akadály nincs a magyar színházak üzemeltetésének. Mikor miniszter lettem, tizennégy magyar színházat találtam Erdélyben. Most is ugyanannyi van. Az utóbbi időben azonban azt tapasztaltam, hogy a magyar színházak egyre szebb anyagi zavarokkal küzd, épen csak hogy fengődik, aminek sem a magyar kultúra, sem a művészet nem látja hasznát: rossz hatása kétségbevonhatatlan. Ezek után kénytelenek egymással különböző eszközök igénybevételével konkurálni, egy-egy színtársulat több városra is igényt tart, amelyeknek megszerzésére más társulatok is jogot formálnak, áskálódnak egymás ellen és közben mennek tönkre. Nem tudom, ezelőtt kaptak-e állami támogatást és talán az hiányzik, tény azonban, hogy ez a helyzet tarthatatlan és végül nem marad más hátra, mint azokat a társulatokat, amelyek nem tudják magukat fentartani, megszüntetni vagy összeolvasztani. Azt megértem, hogy Kolozsváron, Nagyváradon vagy másutt, ahol van magyar színházajáró közönség, megmaradnak a magyar színházak, de hogy például Lugoson, ahol nincsenek magyarok, mi szükség van magyar színházra, azt nem lehet megmagyarázni.

Báró Jósika színházügye

Báró Jósika Samunak, a magyar szövetség elnökének ismeretes afféjára terelődött azután a szó.

— Csodálom báró Jósikát — jegyezte meg Goga miniszter — én őt aulikus embernek ismertem mindig és most inkább kegyens volt. Járt már a királynál, volt nálam is, akkor mikor földbirtokainak az agrárreform rendelkezési alól való mentesítését sürgette. Ugy tudom a királlyal is nagyon barátságosan érintkezett. Amit most csinált, az nem is politika már, hanem gentleman-kérdés. Végre is egy színházi előadásról volt szó, amelyet a királyné is végignézett. Mint miniszter, mindig azon voltam, hogy a románság és a magyarság között megértést teremsek; csodálom, hogy a

Bécs a királypuccs napjaiban

— Az Uj Kelet bécsi munkatársától —
Szombat reggel. A Ballplatz rostélyos ablaku palotájában szokatlan élénkség, a tradíciós diplomaépület mintegy ki van fordítva sarkaiból.

— Hallotta a nagy ujságot? — kérdi tőlem a sajtófőnök.

— Melyiket?
— Károly Sopronban van! — mondja azemelláthatólag örülve, hogy végre egy ember, akit ő informálhat először. Elvezi az ujság villámszerű hatását és konsternációját arcomon.

— Az első hírt — folytatja informátorom — a soproni tábornoki bizottság egy tisztje hozta péntek éjjel Lindley angol követnek, ki még éjtélkor megjelent Schober kancellárnál, hogy közölje vele a nagy eseményt. A kancellár erre tanácskozást tartott Weber dr. belügyminiszterrel, Wächter hadügyminiszterrel és e tanácskozás során minden intézkedést részletesen megbeszéltek, melyeknek szükségése a külpolitikai bonyodalom miatt előállott.

Bécsben megtudják a hírt

Reggel Bécs a szokott őszi képet mutatta. Az emberek a hivatalokba szaladtak és a villamosok telve voltak a piszokra, az irodákba siető emberekkel. Beavatott helyeken, a kasszárnyakban, a munkástanácsokban, a rendőrségen, a politikai szervezetekben és főállami hivatalokban, melyek az illetékes minisztériumokkal összefüggésben állanak, természetesen tudtak a dologról. De az utca, a széles közvélemény, a világáros vérkeringése még érintetlen volt a politikai szenzációtól. Délelőtt tíz órakor repült ki az utcákra, a körutakra az első rendkívüli kiadás. A Neuss Wiener Tagblatt hozta az első hírt. Ez az ujság még csak a pusztá értesülést tudta adni, hogy az excsászár Sopronban van. A délben megjelenő ujságok sem sokkal többet tudtak ennél. Délben két órakor a Wiener Allgemeine Zeitung egy külön kiadása az excsászár megérkezését megtoldotta néhány friss értesüléssel: Károly proklamációja! Rakovszky a miniszterelnök! A Bethlen-kormány tiltakozása! Az antant körök felfogása! Jugoszlávia harora kész...

A bécsi rikkancsoknak nem szabad a cikkeik címét kibálniok, így hát a nagy szenzáció elsűrűlt ebben a kiabálásban:

— Extra Ausgabe! Extra Ausgabe! Ez a higgadt, mérsékelt város ebből is rendkívüli dolgokat érez ki és a rondes és rendkívüli kiadások pillanatok alatt elfogytak, úgy hogy délután két órára már egész Bécs idegzetén végigjárt az a nagy esemény.

Európa veszedelemben van

Eztéig a sajtó telelt a világvárost izgalommal. Millió ember fejében kalapálnak a hírek és kiki a maga sorsát méri fel a pillanatok és a közeli napok esélyein. Üzletek, üzletekre, politikuskok karrierjükre, idealisták az emberi eszményekre gondolnak és közben a külügyminisztérium összes telefonvonalain beszélnek a külfölddel és a belsővel és az összes diplomáciai missziókban lázas érintkezés áll fenn külföldi kormányakkal. London, Páris, Prága, Róma, Belgrád vannak bekapcsolva a bécsi telefonhálózatba, mely ebben a pillanatban Európa és a világ ideghálózata. Ezekben a pillanatokban, amikor nem tudni mi történik magában Magyarországon, rendőri készültségekkel van megszállva Bécs minden főhivatala és minisztériuma és a kasszárnyakban teljes készültségben áll a katonaság és talán épen ezek a pillanatok azok, melyekben elhatározzák, a munkásság felfogyvesztését...

Magyarországról még megérkeztek a péntek reggeli lapok, de már a péntek esti lapok kimaradtak:

— Megszűnt Magyarországgal a vasuti forgalom! — jelentik a pályaudvarokon.

A vonatok nem lépik át a határt, de ember sem lépi át. Ott végig hadikészültséggel az osztrák Reichswehr áll és ha Károly megindulna Bécs felé, felsorakozik mögöttük mindenki, aki nem akarja, hogy a reakció diadalt

arasson: munkás és republikánus polgár, diák és emigráns...

A puccs előjelei a bécsi tőzsdén

Pénteken, október 21-én a börze épen ébredezett abból a hipnózisból, melybe a bizakodó hangu pénzügyminiszteri programbeszéd néhány napra ejtette. Szemben az osztrák korona javulásával az utolsó napokban megkezdődött a korábbi értékek lassu, de biztos emelkedése. Ekkor felállott a magyar nagybankok egy bécsi bizománya és magyar koronát kínált. A kereslet villámszerűen jelentkezett mindenünnen.

— Mennyit óhajt? — kérdi az eladó.

— Egy milliót.

— Önnek! — jelzi a bank diszponense az eladást.

— Önnek, önnek, önnek — dobálja a további milliókat.

Noha mint minden érték, úgy a magyar korona is, emelkedőben volt, a magyar nagybankok sietve eladták magyar pénzkészletüket Bécsben. Ez valamit jelent — sugták össze a börze beavatott vészmadarai.

És másnap, reggel már a rikkancsok kezéből tépik ki a korán megjelenő déli lapokat. „Károly excsászár Sopronban!” Az utca felvillanyozódik, az izgalom nagyszerű vibrálási széjjelhőmpölyögnek a Ringen. Kószán keringenek a fosszlányos részletek: repülőgépen jött... nem, léghajón. A villamosokon, a borbélynál, a kávéházakban ezer autentikus értesülés, meggyőződött vélemény és „Lám, megmondtam” diadal.

Leégett a Stotter-fatelep

Két nagy tűz egy éjszaka — Több millió kár — A fatelep még ég

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap este háromnegyed tizenkettőkor hosszú és türelmetlen telefoncsöngetés verte fel a hetvennégyórás szakadatlan szolgálat után alvóra tért tűzoltókat. Az ügyeletes öt rövid jelentést kapott az egyetemi klinikák portásaitól, hogy a Karolina-kórház kigyulladt. A tűzoltók lázas sietséggel szerrték fel a fecskendőket és néhány perc múlva már a sebészeti intézet tetőzetére kusztak, hogy a veszéllyel fenyegető tüzet legyűrjék. Az emberek és gépek másfélórás megfeszített munkájával sikerült is a klinikát nagyobb bajtól megmenteni. Megállapították, hogy a tűz az épület padlásán keletkezett. Eddig még ki nem derített módon a kémény sájtaja kinyílt és egy belőle kipattant szikrától tüzet fogott a padlásán levő gyúlékony holmi, melytől lassanként az egész alsó tetőzet lángbaborult. A nagy munka közben nem felejtették el értesíteni a rendőrséget, melynek részéről Popovici prefektus, Piláth rendőrigazgató, Cozma ügyeletes tiszt jelentek meg a helyszínen. A klinikán teljes fejtelenség uralkodott. Mindenki azt hitte, hogy az egész klinika ég. A betegeket gyorsan kilakoltatták, némelyiket hordágyon lehetett csak elvinni a veszélyeztetett második emeletről. Szerencsére, a tűz nem terjedhetett gyorsan, mert a palafédél nem engedte, másrészt pedig idejében vették észre, úgyhogy a tüzet teljesen sikerült eloltani.

A késő éjszakai órákban, félnégy tájt másodszor hangzott fel a tűzláma. A vasuti állomás mögött elterülő Stotter Jakob örökséinek hatalmas fatelepről jött a jelentés a központi tűzoltósághoz, hogy a raktár lángban áll. A haláltrafáradt tűzoltók most már teljes felkészültséggel vágtattak ki a tűzhöz, mely akkor már szinte az egész telepet hatalmába kerítette. Az oltás szinte lehetetlenségbe ütközött. Nem is lehetett megközelíteni a hatalmas lángteigert, amely szikrázóporral lepte el az egész környéket. A hőség óriási volt. De legjobban megakadályozta az oltást, hogy a telepen nincs kut, sem megfelelő vízvezeték és a majdnem kiszáradt medrű Nidas-patakából, amely 300 méternyire van a Stotter-fateleptől, kellett a vizet felszivattyuzni. De ez a vízmennyiség oly kevés volt, hogy nem lehetett a tűz folytonos tovaterjedését megakadályozni.

Bartha Gergely tűzoltó főparancsnok és legényei emberfeletti munkát végeztek. A tűz azonban erősebbnek bizonyult, mert hatalmas tápanyagot nyert a telepen felraktározott háromszáz vagonnál is több őrölt és kötegekben heverő faháncsban, mely még vízes állapotban is lánggal égett. A tűzoltók segítségére a pályaudvar tűzoltósága is kivonult, mikor pedig ez sem bizonyult elegendőnek, a katonaságot is igénybevették. Roska főhadnagy vezérlése alatt egy teljes század jött a tűzoltók segítségére. A tűz még így is átterjedt a caermalomra és a faaprító raktárra. Az óriási kiterjedésű lángoszlop és füstfelhő teljesen elfőlte a telep szomszédságában levő papírlémezgyárat.

A nagy zürzavarban a tűz okát nem lehetett megállapítani. Legvalószínűbb az a föltevés, hogy a tűz az autógázárásban keletkezett. A telepen és annak közelében lakók állítása szerint a fa szállítására alkalmazott teherautó kazánja felrobbant. A garázsról a közvellen mellette levő cserraktárra terjedt át a tűz, mely azután pillanatok alatt lángbaborította a rengeteg száraz, csert és hasábfát. Majd az iroda fogott tüzet és a tűzoltók minden igyekezte dacára a gépház is kigyulladt.

Reggel kilenc óra felé a tűz ereje csökkenni kezdett. Tovaterjedését nagynehezen sikerült megakadályozni. Több száz vagon aprított és hasábos tűzfát, egy teherautót és az irattartó sikerült is megmenteni, ellenben a tűz marfaléka lett több kocsi fa és másfél száz vagon eser, mely még most is ég, azonkívül elhamvadt két hatalmas raktárhelyiség, három teherautó és a gépház a benne levő gépekkel együtt. A kár nagyságát még nem lehetett megállapítani, mert a tűz, bár kisebb mértékben még mindig tart és a tűzoltóság véleménye szerint még két napig is eltarthat, amíg sikerül majd az óriási tűzvész teljesen elfojtani.

A magyar királypuccs hatása a román belpolitikára

Bratianu a királynál — A pénzügyminiszter meg akar valni állásától

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az egymásra tolódo nagyfotosságu külpolitikai események hatása alatt a belpolitika aktuális eseményei háttérbe szorultak. A politikuskok minden érdeklődése Magyarország felé fordult és nagy gonddal figyelik a hivatalos körök ténykedéseit. Az ellenzéki lapok máris megállapítják, hogy a magyarországi eseményekkel szemben az Averescu-kormány határozatlannak és gyöngének bizonyult, holott kétségtelen, hogy a magyar királypuccs Románia helyzetére is erős kihatással lesz.

A király sorra kihallgatáson fogadta a kormány tagjait. Bratianu, a liberális párt vezére is megjelent a király előtt és a holnapi nap folyamán az ellenzéki pártok többi vezetőit kérti magához. Minden törekvés arra irányul: a forrongó külpolitikai események lehiggadásáig a pártok között belső békét teremteni, hogy Románia egységes, erős frontot mutasson kifelé.

Averescu, Take Jonescu és Bratianu kihallgatása

Délelőtt 11 órakor a király Averescu miniszterelnököt és Take Jonescu külügyminisztert fogadta kihallgatáson. A kihallgatással kapcsolatban kormánykörökben hangoztatják, hogy a király mindkét kormányfővel szemben bizalmát nyilvánította.

Bratianu Jonel felhasználta az alkalmat, hogy a külpolitikai kérdéseken kívül hosszú expozeban ismertesse a királlyal a jelenlegi belpolitikai helyzetet. Követelte, hogy az Averescu-kormány azonnal távozzon helyéről. A kihallgatás után Bratianu kijelentette az ujságírók előtt, hogy a király a közeli napokban a többi ellenzéki vezéreket is magához rendeli, ami után dönteni fog a belpolitikai válság megoldása ügyében.

A pártok tárgyalásai

Beavatott helyeken nem tulajdonítanak nagyobb jelentőséget azoknak az állandó cá-

folatoknak, amelyekkel a parasztpárt egyes tagjai tagadják a kormány és a párt között folyó tárgyalásokat. Mialatt Mihalache cáfol, pártjának más tagjai tárgyalnak az illetékesekkel. Mihalache azt állítja, hogy mindaddig nem térhetnek vissza a parlamentbe, míg az az ok, ami miatt kivonultak, meg nem szűnik. Ez Argetoianu lemondásának követelése volna, de éppen a belügyminiszter az, aki elsősorban kívánja az együttműködést. A parasztpárt végrehajtóbizottsága különben a hét végén körvonalazza álláspontját az összes politikai kérdésekben.

Titulescu mégis megy?

A Titulescu pénzügyminiszter távozásáról szóló híreket tudvalevőleg hivatalosan megcáfolták. Beavatottak körében mégis azt mondják, hogy a pénzügyminiszter megváltik állásától, mert a kormány ragaszkodik az adótervények lényeges megváltoztatásához. A pénzügyminiszter néhány nap óta már be sem jár hivatalába, holott az új törvények végrehajtására most kellene kiadni az utasításokat.

A polgármester kijelenti, hogy a városházán nem politizálnak

Olcsó anyagot ad a város az építkezésekhez — A villamosművek bérbeadása — Az adószedési jog

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Egyik reggeli laphan feltűnést keltő cikk jelent meg a kolozsvári városházán dúló állítólagos politikai harcokról. A cikk szerint a városi tanács két politikai párt szolgálatába szegődött és ez a körülmény döntő befolyással volt a város ügyeire. Dr. Pop Julian polgármester, Bolfa és Dandea tanácsosok volnának a liberálisok, dr. Hosszu főjegyző, Tomutza és Crainic tanácsosok pedig a nemzeti párt exponense. Ez a régóta húzódo harc állítólag a város villamosműveinek a bérbeadási ügyében is jelentős szerepet játszott, melynek következtében dr. Hosszut és Tomutza. Jánost szabadon engedték, hogy a liberálisok szabad keze nyerjenek a város ügyeinek intézésében.

A cikk hatása alatt dr. Pop Julian polgármester azonnal felkérte Metes prefektust, akivel hosszabb megbeszélést folytatott. A megáramlott polgármester az ügyről a következőképpen nyilatkozott az Uj Kelet munkatársának:

— Mondanom sem kell, hogy amit a cikk ír, nem felel meg valóságnak. Tomutza tanácsos orvosi bizonyítvány alapján kapott újabb szabadságot, Hosszu főjegyző pedig rendes szabadságot vett ki, melyről november kilencedikén tér vissza. Sem most, sem ezelőtt nem merült fel a terv, hogy Hosszu főjegyző elhagyja állását, vagy hogy áthelyezzék. A heti

tanácsüléseken seha politikával nem foglalkoztunk,

mert a folyó ügyek elintézésére is kevés volt a rendelkezésünkre álló idő. Megkértem egyébként Metes prefektust, hogy ebben az ügyben azonnal indítson vizsgálatot.

A polgármester ezután a város legközelebbi teendőiről nyilatkozott.

— Szabályrendeleten dolgozunk, hogy a lakásüzemeltetést enyhítsük. A fűtőcák háztulajdonosait rendeltetésszerűen rá fogjuk bírni, hogy földszintes házaikra, ha elbírák, egy-két új emeletet húzzanak s az úresen álló telkeket építsék be. Az, aki építeni fog, szabadon rendelkezik majd összes lakásai felett és ha valaki csak egy új emeletet épít is, az adómentességet fog élvezni.

A város olcsó anyaggal fogja elősegíteni az új építkezéseket,

főleg épületfával, melyet a város erdejéből elegendő mennyiségben és olcsóbban termelnek ki. Jövőre a mellékutakat akarjuk rendezni. Az erre vonatkozó munkálatok kora tavasszal megkezdődnek.

Visszatérve az említett cikkben érintett villamosművekre, a polgármester a következőket mondotta:

— Ez az ügy a közeljövőben véglegesen elintéződik. Crainic szakreferens már majdnem teljesen elkészült a villamosművek bérbeadási

feltételeinek a kidolgozásával, melyben az előzőleg megállapított irányelvek érvényesülnek. A városi tanács így tehát még nem is foglalkozhatott alaposan az ügygel. De ez már csak napok kérdése. A tanács valószínűleg elfogadja s a minisztériumhoz terjeszti be a pályázati feltételeket. Ha a kormány is jóváhagyja őket, kiírjuk az új pályázatot.

Az adószedési jog

került szóba.

— Simionescu pénzügyi vezérigazgatóval megállapodtam, hogy az adók beszedésénél vagy külön, vagy együttesen működünk mindaddig, amíg a Titulescu-féle új adótervény életbelép. Az eddigi szokás szerint ugyanis a város a saját adóján kívül az állami adók hátralékait is behajtotta s meghatározott kules alapján később elszámolta. Ezidén szétválasztottam ugyan a két adót, de a hátralékok elszámolására vonatkozólag még meg kell egyeznünk az állammal. Ezért a tanács az elmúlt napokban memorandumot intézett a kormányhoz, amelyben különösen a szakminisztereket, Argetoianu belügyminisztert és Titulescu pénzügyminisztert, kéri, hogy tisztázzák a pénzügyi kérdéseket, hogy végre hátróztottan tudjuk, milyen adókat szedhetünk és melyeket nem, mert semmiesetre sem volna hasznos, ha az állam és a város érdekei összeütköznének egymással. A kormány választától függ a fentvázolt tervek megvalósítása.

Méltatták Einsteint a francia akadémián

Páris okt. 26. A francia akadémia tegnap Einstein teóriájával foglalkozott. Painlevé méltatta Einsteint és kiemelte tanulmányainak mélyreható eredményeit. Painlevé egyúttal rámutatott arra, hogy Einstein tanításai belső ellentmondásban állanak egymással, s nem döntötték meg a klasszikus teóriákat. Ezáltal történik meg a háboru óta első ízben, hogy egy francia testületben dicséző szavak hangzottak el egy németországi tudósról.

Újabb válság Németországban az antant kíméletlensége miatt

Berlin, okt. 26. Wirth kancellárral indokolta meg lemondását, hogy bármily koncilians politikát folytatott a szövetségekkel szemben, a tulsó oldalon nem talált megértésre. Németország pontosan fizetett, a szankciókat mindamellet nem szüntették meg. A felszőlizsiai döntést igazságtalan, mert egyrészt virágzó városoktól és nagy területektől fosztotta meg Németországot, másrészt lehetetlenné tette a békeszerződés gazdasági rendelkezéseinek teljesítését. A német szociáldemokrata és a néppárt azt kívánja, hogy Wirth vállalja újra a kormányalakítást.

A Reichstag néppárti frakciója egyhangú határozattal elhatározta, hogy visszautasítja a felszőlizsiai kérdésben hozott döntést, mert az arculapása a népszavazás eredményének és megsértése a versaillesi békeszerződésnek.

— Az „Ivria“ munkája. Zwi Infeld héber tanár írja nekünk: Két év óta működik zajtalanul és szorgalmasan Kolozsváron egy kulturregylet, az Ivria, amely a héber nyelv művelését és terjesztését tűzte ki célul. Az Ivria mindenfelé, ahol érdeklődés mutatkozik az ősi új nyelv iránt kiterjeszti munkáját, hozzáférkőzik a lelkekhez, amelyek a zsidó újraéledést áhitozzák. Az igazi zsidó nem tévesztheti szem elől, hogy a tisztára politikai vagy gazdasági cionizmus lélek nélkül való test, amely nem mozdulhat, amelynek célkitűzéseit ingatagok, amely a megérésre nem alkalmas. Lelket pedig csak a nemzeti nyelv adhat a nemzeti mozgalomnak. A cionizmus frissességét, fejlődését, életet csak a héber nyelv útján nyerhet, amely nélkül zsidó öntudat el sem képzelhető. Az Ivria most főnállása harmadik évében munkáját elmélyíteni és kiszélesíteni készül. Héber könyvtárt és olvasótermet fog megnyitni és felolvasásokat rendez héber nyelven. Minden cionistának figyelmébe ajánljuk az Ivriát, amelyet támogatni zsidó kötelesség.

HIREK

Az UJ KELET felírói listája:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Bialik: Táncoljatok

I.

Földi jót se ettetek még
Üdvötök se érte góncs
Hát mi kell még? — Kéz a vállra
És pörögjön körbetánc!

Szem káprázzon, úgy forogjon
Láb és talp és vig erő
Kő nyomában szikrát szórjon
S gyulladjon meg a velő!

S bárhol is még csöpp epével
Fájás, seb rejtőzhetik
Táncoljatok mind-ki őket
Az utolsó csöppjeig.

II.

Meg sem pihenve, idl se lakva
Semmi jó, mit sórs adott
Hát mit féltek? — Szét a szárnynyal
S mint a sas, így szálljatok!

Kín, gyötörődés tengerén túl
S túl a szenvedés-hegyen
Szálljatok csak, hnyit szemekkel,
S ami van, csak hadd legyen!

Egyszer élünk, egyszer halunk
S véget ér a táncos út
Táncra hát! Isten dicséere
Fondd az élő koszorút!

— Családi öröm a trónörökösön. Bukarestből jelentik: A királyi párt ma táviratilag értesítették, hogy Károly trónörökös felesége ma éjjel egészséges tiugyermeknek adott életet. Ez alkalommal a fővárosban 101 ágyulívés dördült el az újszülött tiszteletére. (Dá-mian.)

— Az olasz király pár jubileuma. Rómából jelentik: Az olasz királyi pár tegnap tartotta 25 éves házassági évfordulóját, amely alkalomból 500.000 lírát adományozott a háborus tüdőbetegeknek, továbbá általános amnesztiát adott a politikai bűnösöknek és a közönséges büntetettek egy részének.

— A igazságügyminiszter balesete. Temesvárról jelentik: Antonescu igazságügyminiszter tegnap indult tinnent autóval Galaaba. Alig hagyta el az autó a várost, a kocsi kigyulladt és az igazságügyminiszter egy arra haladó másik autón volt kénytelen utját tovább folytatni.

— A bevándorlás újabb korlátozása Amerikában. Newyorkból jelentik: A kongresszus következő ülészakán törvényjavaslatot fognak beterjeszteni, mely a bevándorlást újabb korlátozásnak veti alá. A törvényjavaslat revidálni akarja a nemrég megszavazott bevándorlási törvényt.

— Országos zsidó kézimunkakiállítás. Tegnap számában megírta az Uj Kelet, hogy a december 5.—9. között lefolyó második országos zionista konferencia alkalmával a kolozsvári zsidó nők nagy-zabásu kiállítását fognak rendezni héber motívumu kézimunkákból. A kiállítást rendező egyesületek egyike, a „Bönöth Haalijah“ zionista leányegyesület felhívást intézett az összes erdélyi zsidó nőkhez és leányokhoz, hogy színtén vállaljanak bizonyos számú héber motívumu kézimunkát. A szükséges mintákat az egyesület mindenkinek rendelkezésére bocsátja, ha táviratilag bejelentik, hogy a kiállításon részt akarnak venni. Az egyesület sürgönyoime: „Zion Haalijah“ Cluj, Szentlélek-u. 1.

— **Az Uj Kelet évkönyve.** A jövő héten hagyja el a sajtót az Uj Kelet évkönyve, amely szerzője lesz a könyvpiacnak. Az albumalakú évkönyv az eredeti irodalmi alkotások egész sorát foglalja magában, amelyk ebben az évkönyvben látnak először napvilágot. Így az Uj Kelet évkönyvében jelenik meg Kaczér Illésnek a kolozsvári magyar színházban tegnap bemutatott „Gólem ember akar lenni” című drámája és Giszkalay János ugyancsak zsidó tárgyú egyfelvonásosa. Giszkalay írása az első, valóban cionista szindarab. Sas László regényvázlata egy modern zsidó író megrendítő vallomása. Ujvári Péter rajjgőzön mozgalmas ókori elbeszélést írt az évkönyvbe. Marton Ernő az erdélyi zsidó nemzeti mozgalom történelmi előeményeit mutatja be tanulmányában. Számos más pompás írás teszi az évkönyvet valóban irodalmi eseményvé. Az évkönyvet az Uj Kelet előfizetői ajándékképpen kapják meg.

— **Cionista vezetőséget választottak a fogarasi hitközségben.** Fogarasi jelentik: Az ottani hitközség a napokban tartotta meg tisztújító közgyűlését. Az elenyésző számú nemcionisták Thierfeld Mór jelöltségével próbálkoztak, de a jelöléshez szükséges szabályszerű 10 aláírást is képtelenek voltak összehozni. Grünspann József ajánlatára a közgyűlés egyhangúlag a következő tisztikart választotta meg: Elnök: id. Neumann Bernát, alelnök: Schönberger Adolf, pénztáros: Lesmann Israel, gondnokok: Salamon Márton és Herzhörter József. Az új tisztikar, amelynek minden tagja cionista, mindenképp az iskola rendezését, a templom átalakítását és a már régen megüresedett főrabbi tisztség betöltését vette programjába.

— **Jehuda Halévy költeményeinek új német fordítása.** Berlinből jelentik: Jehuda Halévy héber költeményeinek nagyrészt, az ismert Heine-fordítások révén került be a világirodalomba, most Emil Bernhard németre fordította le. Sok német lap, ezek között néhány antiszemita irányú is, méltatták Jehuda Halévy nagy költői tehetségét lelkes cikkeiben és tárcákban.

— **A kolozsvári Zsidó Menza új vezetősége.** A kolozsvári Zsidó Menza Akadémia az évi tisztújító közgyűlésén a következő tisztikart választotta meg: Elnök: Köpfler Bernát, alelnök: Nass Endre és Grün Ödön, titkár: Schönfeld Lajos, másodtitkár: Salamon Izso és Kuliner József, pénztárnokok: Schönzweig Armin, segédpénztárnok: Grantels Jenő, jegyző: Brückner Elek, aljegyző: Schwarzer Hugó, ellenőrök: Szalayetz Jenő és Wertheimer Jenő, gazdasági bizottsági tagok: Walter Leó, Bernstein Jenő, Isakovits Teréz és Adler Ilona, háznagyok: Diósy Főbus, Herskovits Mendel és Préminger Gidali, felügyelő bizottsági tagok: Ince Dávid, Stojn Bernát, Perl Gizi és Löbl József. A menza hivatalos óráit minden vasárnap és szombán d. e. 11—12 óra között tartja meg Jókai utca 11. l. em. alatti irodájában. A menzát minden valószínűség szerint november elsején megnyitják, kedvezmény iránti kérvényeket még csak ma, csütörtök déli 12 óráig fogad el a titkári hivatal.

— **A zsidók visszatérése Spanyolországba.** A Manchester Guardian írja, hogy tekintélyes spanyol körök a zsidókat Spanyolországba való visszatérésre akarják bírni. A lap kétségének ed kifejezést, hogy a zsidók elegendő biztosítékok nélkül e meghívásnak eleget tennék a tenné. Dr. Angelo Parido spanyol szenátor röpítében propagálja, hogy a zsidókban az akadémia elkövetett gazságokat jóvá kell tenni és a zsidó nép és Spanyolország közötti megismerkedés szükségét hirdeti.

— **Vörhenyjárvány Bukarestben.** Bukarestből jelentik: A főváros 160 iskolája közül 86-ban van csúnya a vörhenyjárvány miatt. A tisztviselői hivatalok megtették minden intézkedést a járvány terjedésének megállítására céljából. A közkeletű miniszter elrendelte, hogy a vörhenyjárvány miatt becsukott iskolák növendékei másfelé áron utazhassanak a vonatokon.

— **A temesvári műegyetem megnyitása.** Temesvárról jelentik: A temesvári műegyetemet október 30-án délelőtt 11 órakor fogják ünnepélyesen megnyitni. A megnyitáson a munkügyi miniszter is részt fog venni. A városi tanács még a múlt évben 3 millió leit szavazott meg a műegyetem céljaira; az összeget most a városi tanács az egyetem vezetőségének azzal adta át, hogy legkésőbb 1922. tavaszán meg kell kezdeni a műegyetem építkezését.

— **Amerika csehszlovákiai követe — zsidó.** Az amerikai kormány Lewis Einstein ismert zsidó diplomatát és íróit nevezte ki az Egyesült-Államok követevé Csehszlovákiába.

— **Felfüggesztették a lugosi polgármestert.** Lugosról jelentik, hogy Nemoian dr. Krassósztránymegye prefekusa Korombasa Jénost lugosi polgármester állásából felmentette és elrendelte, hogy Buha Elek helyettes polgármester lássa el a polgármestert teendőket. A polgármester felfüggesztésének az az oka, hogy a város részére a tanács beleegyezése nélkül kölcsönt vett fel és a luxusadóról vezetett könyv nem volt lapszámozva és így nem lehetett megállapítani, hogy mennyi luxusadó folyt be. Az eddigi megállapítások szerint a kár körülbelül egymillió leit tesz ki. A polgármester vonakodott hivatalát átadni, úgy hogy a prefektusnak erőszakkal kellett őt kiűznie a városházáról.

— **Megjelent a Zsidócskák.** Szabó Imre könyve, a „Zsidócskák”, amely tíz változott vázlatot tartalmaz, most jelent meg szokatlanul díszes kiállításban. A könyv megrendelhető az „Uj Kelet” kiadóhivatalában. (Ciuj-Kolozsvár, Szentlélek utca 1.)

— **November 5-én tárgyalják a kommunisták pörét.** Bukarestből jelentik, hogy november 5-én kezdődik a kommunisták monstre-pörének tárgyalása. A vád alá helyezett kommunisták erre való tekintettel megszüntették az éhségstrájkot.

— **Gyilkos portás.** Bukarestből jelentik: A Pallas Athene portása tegnap leszúrta Konstantinescu szolgát, aki sérüléséből belehalt. A gyilkos portást a rendőrség letartóztatták.

— **Karlsbadi porcellánáru, Bindskepp presei üvegáru és cseh táblaüveg** érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 13.

— **Bukaresti Kurír** címen jelenik meg a főváros egyetlen magyarnyelvű hetilapja Bodó Pál szerkesztésében. A hetilap legutóbbi, — ötödik — száma érdekes cikket hoz az „Ergon” erdélyi valutázleteiről; Habsburgi Károly visszatéréséről; közli Goga miniszter nyilatkozatát az erdélyi magyar iskolák és színházak ügyében; több érdekes közgazdasági híren kívül folytatja E. Anstey híres regényét az Idősek-et és egy novellát is közöl. Az erdélyi lapok rendszeres formájában megjelenő hetilap ára 2 lei 50 bani. Mutatványszámot lapunkra való hivatkozással szívesen küld a Bukaresti Kurír kiadóhivatala. Bucuresti Strada Smardan 39. sz.

SPORT

— **Megsemmisítették az MTK két bajnoki mérkőzését.** A labdarugószakosztály intézőbizottsága tegnap esti ülésén megsemmisítette a marosvásárhelyi MTK-nak a cluj CFR és Universitatea ellen megnyert két mérkőzését és az MTK-t négy pont levonására büntette meg. A megsemmisítés és büntetés oka ugyanaz, mint a Haggibbor esetében: az MTK-ban az FSSR ismert rendelete értelmében külföldi jött játékos játszott, anélkül azonban, hogy először a kolozsvári szakosztálynál leigazolták volna.

— **Megóvták a Victoria—KAC mérkőzést.** A vasárnap lejátszott Victoria—KAC mérkőzést, amelyet a Victoria egy góllal megnyert, a KAC óvással támadta meg. Az óvást Rozván szerepeltetése miatt emelték, aki a nagyszabású NSE részére van leigazolva.

— **Ma ismétlik meg a Haggibbor—Universitatea mérkőzést.** Ma délután kerül eldöntésre a megsemmisített Haggibbor—Universitatea meccs. A Haggibbor csapataiban több heti betiltás után ma először fog szerepelni Braun a centerhalf pontján.

KOZGAZDASAG

Válság előtt a román kereskedelem
Emelkednek az árak, importálni nem lehet — Kormányintézkedést kérnek a kereskedők

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, okt. 26. A lei külföldi árfolyamának leromlása következtében maga után vonta a legsúlyosabb válságot a kereskedelem minden ágában. A kereskedők a legnagyobb bizonytalanságban vannak: elértéktelenedett valutánkkal külföldön nem vásárolhatnak, árukészletüket pedig nem bocsáthatják a vevőközönség rendelkezésére, mert nem tudnak árakat kalkulálni.

A vevőközönség tartózkodó, főleg, mert az utolsó hetekben az árak minden vonalon legalább 30 százalékos emelkedést mutatnak. Csak a legszükségesebbeket vásárolják, luxus-cikkeket csak ritkán.

A magasabb valutájú országokból nem lehet importálni és hova-tovább a viszonyok odafejlődnek, hogy az egyenlő, vagy alacsonyabb valutájú országokból sem tudjuk bevásárolni a szükséges árucikkeket.

Mint egyenlő valutájú ország elsősorban Németország jöhetne figyelembe. Köztudomású azonban, hogy a békeszerződés értelmében Németország nagymennyiségű ipari termékben is köteles kártalanítani Franciaországot és ezt a természetbeni hádkárpótlást sürgősen teljesíteni. A készletek fölöslegét tehát az állam erre a célra foglalta le, ami pedig a jelenlegi termelést illti, most az is minden terméket kormányrendeletre szállít. Figyelembevéve a számottevő belső szükségletet, világos, hogy export szempontjából Németország ma kevésbé jöhet számításba.

Az osztrák cégek nem tudják már kielégíteni vevőiket, egyrészt mert rendelkezéssel tudnak halmozni, másrészt a nyersanyag hiánya miatt sem tud az osztrák ipar termelni.

Mind Ezeket egybevetve érhető az az általános krízis, amely súlyos helyzetbe sodorta kereskedelmi életünket. A fővárosi kereskedők körei most megmozdultak, hogy a katasztrófával fenyegető kereskedelmi válságot a kormány segítségével igyekezzenek megoldani.

— **Monopolizálják a biztosítótársaságokat.** Bukarestből jelentik: A kormány ma rendeletet bocsátott ki az összes romániai biztosító intézetek monopolizálására.

— **Vagongyár Brassóban.** Bukarestből jelentik, hogy a kormány elhatározta, hogy Brassóban nagy vagongyárat építenek. Erre a célra 20 millió leit fordítanak.

— **Az angol bányák beszüntetik a termelést.** Londonból jelentik, hogy Lancashire-ban hat szénbánya a nagy termelési költségek miatt beszüntette a termelést. Ezáltal tízezer munkás lett munkátlan. Yorkshir-ben szintén két bánya szüntette meg üzemét.

— **Feloszlatnak három vasutigazgatóságot.** Bukarestből jelentik, hogy a közlekedési minisztérium november elsejével feloszlatja a csernovici, kiseni és aradi vasutigazgatóságokat. Ezzel szemben Galacban új igazgatóságot állítanak fel úgy hogy november elseje után csak a következő helyeken maradnak meg a vasutigazgatóságok: Bukarest, Iasi, Brassó, Kolozsvár, Temesvár, Galac és Craiova. Ugyancsak november elsején oszlatják fel a forgalmi és szállítási felügyelőségeket is és munkájukat az illető vasutigazgatóság körébe utalják.

— **A cigarettapapír és hüvelyek bejelentése.** Bukarestből jelentik, hogy a központi dohányjövédéki igazgatóság elrendelte a cigarettapapír és hüvely kötelező bejelentését. A rendelet szerint minden importőr tartozik ez év december elsejéig bejelenteni az illetékes dohányjövédéki igazgatóságnál a birtokában lévő cigarettapapír és hüvely mennyiségét, minőségét, hogy milyen gyártmányú, mikor hozta be és mely vámállomáson keresztül.

Román gazdák Tráciában és Macedóniában. Szófiából jelentik, hogy az ottani földmivelésügyi miniszter...

Fatröszt az utódállamok között. Prágai jelentés arról ad hírt, hogy a „Carpathia” fatermelő R. T. köriratban...

Valutapiac:

Bukarest, okt. 26. Márka 88-91, leva 82-84, font sterling 510-521, francia frank 980-90, svájci frank 208-204...

Páris, okt. 26. Bukarest 10, London 5415-15, Newyork 1870, Belgium 100, Róma 54, Svájc 254-50...

Berlin, okt. 26. Bukarest 118-75, Amsterdam 5769-20, Brüsszel 1186-30, Kristiania 2227-75, Kopenhága 3231-75...

Zürich, okt. 26. Bukarest 400, Berlin 395, Amsterdam 185-50, Newyork 540, London 2165...

Budapest, okt. 26. Lei 537-547, napoleon 2980-2250, font sterling 2940-2960, leva 1000, dollár 787-747...

Im én a mi li, mi li? Völm ló achsáv, émitaj? Teljesítse minden becsületese zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszéddel szemben!

Advertisement for lighting fixtures including hanging lamps, table lamps, and chandeliers. Includes an image of a lamp and text: 'ERSEN ARAJANLATOT! KÖNLOS TESTVÉREKTŐL ORADEA-MARE - NAGYVÁRAD'.

Advertisement for 'Melissát' perfume, mentioning 'Kerjen, ha Flom-cukorbat akar!'.

Dályázati hirdetés. A kézdívasárhelyi izraelita főlkhitközség pályázatot hirdet egy schochet-bodek bal koreh állásra...

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Csütörtök: Gólem ember akar lenni. (Ujdonság 2-adszor.) Utána: Parasztheostlet. (Rendes helyárrakkal. Napibérlet 84. sz. B.) Péntek: Hattyu. (Ujdonság. 7-edszer, Poór Lili-vel. Napibérlet 35. sz. C.) Szombat d. u. fél 4-kor: Cigánybáró. [Második ifjúsági előadás. Igen olcsó helyárrakkal. Bevezető előadást tart: Márton István tanár.] Szombat este fél 7 órakor: Szókimondó asszonyság. [Napibérlet 86. sz. D.] Vasárnap d. u. fél 4-kor: Cseregyerekek. [Olcsó helyárrakkal.] Vasárnap este fél 8-kor: Tatárjárás. [Uj szereposztással. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 37. sz. A.] Hétfő: Boszorkányvár. [Napibérlet 88. sz. B.] A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Akiket fölvet a pénz. A színház jövő heti műsorának igazi szenzációja lesz Zangwill komédiája, amelynek furcsa címe: Akiket fölvet a pénz. Hamisítatlan angol humor, életszatira, kemény igazmondás van bohókás mezbe bujtatva ebben a darabban. Bizonyos, hogy három órán át harsogni fog a jóízű kacagástól a színház nézőtere. — A hattyu — Poór Lili-vel. Hat zsufolt nézőtér kitörő és ujjongó tetszése avatta az idei évad egyik legnagyobb sikerévé Molnár Ferenc világotjárta Hattyu-ját. A pénteki hetedik előadásnak különös érdekességet fog az közölnöznöni, hogy a főhercegisasszonyt, amelyet Baróti Erzi a közönség...

Advertisement for rum and liqueur: 'Ha jó rum- és likőresszenciót akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henrik gyárához Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Viet. 1253 (volt Kolozsváriu.) 74'.

Advertisement for Blumenfeld és Simon RT. CLUJ, mentioning 'Ber. szesznyagkereskedés, likőr- és rumgyár'.

Advertisement for HIGIEA SOSBORSZESZ, 'Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hátán'.

Advertisement for S. EISENSTÄDTER & Co., 'Szörme bundákban — és különféle szörmekben nagy választék'.

Advertisement for HERCULES shoes, 'Megérkeztek a HERCULES cipőárúháza Str. Reg. Ferd. 5 nagy választékban női- és férfi cipők'.

Large advertisement for Üvegcsiszolda és tükrárugyár PÉCHY ÉS TÁRSA, 'Uj gyárvállalat Üvegcsiszolda és tükrárugyár PÉCHY ÉS TÁRSA ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 20'.

esztatlan tetszésétől kísérve játszott eddig, ezúttal először Poór Lili fogja játszani s az ezután következő előadásokon a két népszerű művész felváltva fogja ezt a brilliáns szerepet játszani. — Boszorkányvár. Harmadszor fogják előadni hétfőn este Millöcker híres Boszorkányvár-át, melyet a múlt heti reprize alkalmával ujjongó lelkesedéssel üdvözölt a közönség. — Vasárnapi előadások. Két előadás lesz vasárnap a magyar színházban: Délután Farkas Imre vonzó operettje, a Cseregyerekek-et adják olcsó helyárrakkal, este pedig a Tatárjárás, Kálmán Imre operette kerül színre új szereposztással. — Szókimondó asszonyság. Szombaton este ez évadban először fog színrekerülni Sardou Madame sans gêne-je, melynek tavalyi felújítását nyolc felt ház tetszése kísérte. Most is Baróti Erzi (Hübscher Kata), Janovics Jenő (Napoleon), Táray Ferenc (Lefebvre), Lengyel Vilmos (Neipperg), Oláh Ferenc (Fouché), Mihályfi (Savary) fogják a Szókimondó asszonyság főszerepét játszani.

A mozgóképek műsora: — Uránia-mozgóban Csütörtökön hatalmas francia filmszenzáció, Párisi élet első része, társadalmi dráma, főszerepben a szépséges filmművész és táncosnő, Gaby Deslys, Manuél, portugál exkirály elhunyt barátnője. — Egyetem-mozgóban: Vértó vágyak, egy asszony tragédiája. — Apolló-mozgóban: Csütörtökön elsőrangú dán társadalmi dráma A lélek bilincsei. Főszerepben Fern Andra.

Advertisement for Dr. Fischer József, 'Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t. Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut.) 48. Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a. Fiókkiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-ut. 9. Hivatal: Szatmár, Bathányi-utca. 24. sz.'

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1-50

Advertisement for glass and porcelain: 'Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblalüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaárú érkezett.'

Advertisement for DEUTSCH K. I., 'Üveg és porcellán nagykereskedés r. t. Oradea-Mare — Nagyvárad, Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4. Telefon 71. Pontos és szolid kiszolgálás!'

Advertisement for Grünwald, 'Üvegcsiszolda, tükrárugyár és épületüvegezési vállalata Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16. Tudatja, hogy tükrüveg-szállítmánya megérkezett! Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coil) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblalüvegek állandó nagy raktára'.

Tudja Ön, hol kaphat olcsó és finom

kamgarn, férfi és női télikabátszövetet?

SCHERER KÁROLY
ÉS FIAI UTÓDAI **GROMEN ÉS HERBERT**

nagyszabeni posztógyár lerakatában Cluj (Babos-palota) Nagy-Szamos vashid mellett.

! A detail vásárló közönséget arra kérem, hogy előnyösebb kiszolgálása érdekében délután folyamán látogasson meg !

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 le. Vastagabb betűvel 2 le.
Legkisebb apróhirdetés: ára 10 le.

Házikasszonyi
vagy házvezetői állást
keresek izr. családnál. —
Megkereséseket „Hűséges”
jellegre a kiadóhivatal to-
vábbít.

Ortodox kóser liba-
zsírt bármilyen mennyi-
ségben eladok 40 leért
kilóját. Groszmana-Bernát
Arad, Tökölj-tér 52.

Angol, francia, német
nyelvekből oktatók. Calea
Victoriei (v. Kossuth Lajos-
utca) 18. 2583-I

A világhírű
Kerpel K. ézfinoztó
Kerpel szappan
Kerpel Bébészappan
Kerpel hintőpor
kapható kicsiny-
ben és nagyban
Rózsa nagydrogeriában
Cluj—Kolosvár, Pinta Utca 26
Műhely k. 16a) — 1250

Jön a tél! Legfinomabb Jön a tél!
rum- és likőresszenciák
minden háztartásban nélkülözhetle-
nek. Különösen ajánljuk pár-fanul
finom és zamatos
rum esszenciánkat
BÜRGER ALBERT vegyszert gyára
Targu-Mures — Marosvásárhely

CIGARETTA ÉS CSOKOLÁDÉ BARTÁR
LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regale Ferdinand No. 31
Szállítunk postán, utazói mellett.

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON
400, 11-91

Női és férfi ruhák, 20 le
Elegáns — modern ruhák
ruha gyártásból 400 le
Finom női ruhák, 15 le
Férfi ruhák, 10 le

SIPOSJENŐ cégé
Cluj—Kolosvár,
Pinta Utca 17.

Műbőr előtti minőségű
fekete és sárga
Bőrszirt
szállítunk 20-as csomagotokban
BÜRGER ALBERT vegyszert gyára
Targu-Mures — Marosvásárhely

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: illár, rum különlegességeit. Előremű-
ködött és borait. 1910 Szász nagyraktár

KLEIN ÉS LAZAR
nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld
valamint befűd minden irányából és irányába
Kirendeltség a curtici határállomáson

Üzletáthelyezés!

Hechtel Ignác bérkereskedését
áthelyezte Pinta M. Vit. (Széche-
nyi-tér) 13. alá. Wertheimer-ház

Női
gyermekszövetek, kesztyűk,
női, férfi és gyermek
harisnyák

öröklési vállasztékban kaphatók

IMRE LAJOS,
kötött áru üzletében
Calea Regale Ferdinand és Szép-u. sarak

Pendele & Rivett
volt
Joh. B. Eliron & Sons
LONDON
nagyromániai vezérképviselő.
H. R. KENT
Galati, Str. Domneasca 13

Téli

gyermek alsótrikók,
gyermekkesztyűk, pa-
tent harisnyák, női
és férfi harisnyák

nagy mennyiségben
érkeztek a

„Glória”
nagykereskedésbe
Calea Reg. Ferdinand 30
Székypalota

Rövid árukban állandó
:: nagy raktár ::

Eladás kizárólag nagyban!